

laatste woord zou hebben. 'Dit alles kan', aldus de nota, 'niet anders geschieden dan op grond van een staatsnoodrecht, daar de bestaande grondwet en staatsregelingen niet zonder meer kunnen worden toegepast om de wijziging in het constitutionele recht te verwezenlijken.'

Wat in de tweede nota aanbevolen was, vatte van Mook in een concept-regeringsverklaring samen¹: het koninkrijk der Nederlanden zou uit vier gelijkwaardige delen gaan bestaan, er zouden een rijksministerie en een rijksparlement komen maar elk van die vier delen zou overigens de eigen 'inwendige aangelegenheden' besturen. 'Wat Nederlands-Indië betreft', zo heette het in de concept-regeringsverklaring,

'is daarbij gedacht aan een door de gouverneur-generaal . . . uit Indische burgers te benoemen ministerie, hetwelk met hem het algemeen bestuur zal voeren in overeenstemming met en onder verantwoordelijkheid aan een parlement. Dat parlement zal grotendeels kunnen worden verkozen . . . al zal een aanvullende benoemingsregeling nog niet kunnen worden gemist, teneinde een passende vertegenwoordiging van minderheden en van georganiseerde maatschappelijke groepen te verkrijgen. Aan de gouverneur-generaal . . . zal, voorgelicht door een Raad van Indië, naast het benoemen en ontslaan van ministers, voorbehouden blijven het oplossen van conflicten tussen het ministerie en het parlement en het benoemen van bovenbedoelde vertegenwoordigers van minderheden en groepen.'

Op 2 oktober '42 zond van Mook zijn concept-regeringsverklaring aan zijn ambtgenoten, op 6 oktober deed hij zijn concept met de twee uit september daterende nota's aan de koningin toekomen. 'Gezien 8 oktober 1942 W', schreef deze er op, en: 'Dit alles voor mij bewaren als ik er ooit om vraag' – ze vond de stukken kennelijk niet belangrijk.

Lovink, secretaris-generaal van Gerbrandy's departement, meende dat van Mooks voorstellen na de oorlog zowel voor Nederland als voor Indië onaanvaardbaar zouden blijken, voor Nederland omdat zij 'te drastisch ingrijpend', voor Indië omdat zij 'teveel gebonden (waren) aan een Westers staatsbestel'.² Minister Soejono was van opinie (hij legde die opinie in een nota vast welke hij, evenals van Mook gedaan had, aan al zijn ambtgenoten deed toekomen³) dat er in Indië ook bij 'de politiek ongeschoolde massa' maar één wens bestond: 'volkomen baas in eigen

¹ Tekst: archief AOK, map 'Staatkundige hervormingen Nederlands-Indië 1942-1945'. ² A. H. J. Lovink: 'Aantekeningen' (10 okt. '42) (a.v.). ³ Soejono: 'Nota van beschouwingen nopens enkele der voornaamste aspecten van het vraagstuk der staatkundige positie van Nederlands-Indië na de oorlog' (5 okt. '42) (a.v.).